

KONKURS Z GEOGRAFII
DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2025/2026

Góry

I. Cele konkursu

- popularyzacja geografii oraz rozwijanie zainteresowań geograficznych u uczniów,
- poszerzanie umiejętności pracy z mapą,
- doskonalenie umiejętności wyszukiwania, selekcji i analizy informacji geograficznych pochodzących z różnych źródeł,
- upowszechnianie wiedzy o Polsce (elementy środowiska geograficznego i wzajemne zależności między nimi w skali regionalnej),
- doskonalenie umiejętności rozwiązywania zadań problemowych oraz krytycznego myślenia,
- upowszechnianie wiedzy o województwie podkarpackim,
- promowanie uczniów o zainteresowaniach geograficznych.

II. Wyposażenie uczestnika na zawody

Na zawody konkursowe uczestnicy powinni być wyposażeni w:

- długopis (piszący na czarno lub niebiesko),
- przybory do kreślenia: linijka, kątomierz
- kredki: czerwona, zielona, niebieska
- kalkulator prosty.

III. Wymagania

Uczniowie szkół podstawowych biorący udział w konkursie powinni wykazać się znajomością **podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej z geografii.**

Na każdym z etapów konkursu obowiązuje znajomość działów:

- dział III. Lądy i oceany na Ziemi,
- dział V. Ruchy Ziemi,
- dział VI. Współrzędne geograficzne,
- dział XII. Własny region (punkty 1 do 3).

Ponadto wymagana jest znajomość zagadnień dotyczących województwa podkarpackiego oraz znajomość literatury uzupełniającej do każdego z etapów.

Wymagania ogólne na każdym etapie konkursu obejmują:

1. Posługiwanie się terminologią geograficzną;
2. Korzystanie z różnych źródeł informacji (map, planów fotografii, zobrażeń satelitarnych, rysunków, wykresów, schematów, przekrojów, diagramów, danych statystycznych w różnych formach, tekstów źródłowych) w celu zdobywania, przetwarzania i prezentowania informacji geograficznych;
3. Wykonywanie obliczeń z zakresu astronomicznych podstaw geografii, geografii fizycznej i społeczno – ekonomicznej, a w szczególności:
 - przeliczanie skali (mianowanej, liczbowej i liniowej),
 - przeliczanie odległości oraz powierzchni na mapie i w rzeczywistości,
 - określanie azymutu,
 - obliczanie wysokości bezwzględnej i względnej na podstawie rysunku poziomicowego,
 - obliczanie spadku terenu na mapie,
 - określanie współrzędnych geograficznych z dokładnością do minut kątowych,
 - obliczanie rozciągłości południkowej i równoleżnikowej,
 - obliczanie zmian temperatury wraz z wysokością, średniej temperatury rocznej, dobowej i rocznej amplitudy temperatury oraz sumy opadów,
 - obliczanie wysokości górowania Słońca nad horyzontem w dniach przesilen i równonocy na półkuli północnej,
 - obliczanie czasu strefowego, miejscowego i urzędowego,
 - określanie współrzędnych geograficznych na podstawie wysokości górowania Słońca oraz czasu słonecznego (w dniach równonocy i przesilen),
 - obliczanie gęstości zaludnienia, salda migracji, wskaźników przyrostu naturalnego i przyrostu rzeczywistego, wskaźnika urbanizacji,
 - określanie wielkości plonów, zbiorów lub powierzchni upraw, przeliczanie powierzchni (z ha na m^2 i km^2);
4. Lokalizowanie na mapach konturowych obiektów, zjawisk i procesów geograficznych, interpretacja map o różnej treści i o różnych skalach;
Uwaga: przy obiektach geograficznych uwzględniamy TYLKO nazwy spotykane w literaturze przedmiotu, której wykaz załączono do niniejszego regulaminu konkursu (bez nazw potocznych, zwyczajowych, lokalnych, itp.).
5. Identyfikowanie i wyjaśnianie związków oraz zależności przyczynowo – skutkowych w przestrzeni geograficznej w różnych skalach przestrzennych;
6. Uzasadnianie konieczności racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego.

III.1. Wymagania szczegółowe – etap I:

Etap obejmuje następujące wymagania szczegółowe z podstawy programowej kształcenia ogólnego z geografii dla szkoły podstawowej:

- dział I. Mapa Polski,
- dział II. Krajobrazy Polski,
- dział IX. Środowisko przyrodnicze Polski na tle Europy,
- dział XI. Relacje między elementami środowiska przyrodniczego na przykładzie wybranych obszarów Polski.

Ponadto uczestnik konkursu **lokalizuje na mapie i rozpoznaje na podstawie opisu** poniższe krainy geograficzne, rzeki i miasta województwa podkarpackiego:

- Kotlina Sandomierska (Płaskowyż Kolbuszowski, Płaskowyż Tarnogrodzki, Równina Tarnobrzaska, Pradolina Podkarpacka, Podgórze Rzeszowskie);
- Karpaty Zewnętrzne (Pogórze Ciężkowickie, Pogórze Strzyżowskie, Pogórze Dynowskie, Pogórze Przemyskie, Bieszczady, Góry Sanocko – Turczańskie, Beskid Niski, Doły Jasielsko – Sanockie);
- Rostocze.
- rzeki: Wisła, Wisłoka, Wisłok, San, Strwiąż, Ropa, Solinka, Tanew, Lubaczówka, Ośława, Jasiołka, Łęg.
- miasta województwa podkarpackiego, które są siedzibami powiatów.

III.2. Wymagania szczegółowe – etap II

Obowiązują wymagania etapu I oraz wymagania szczegółowe z podstawy programowej kształcenia ogólnego z geografii dla szkoły podstawowej:

- dział VII. Geografia Europy,
- dział VIII. Sąsiedzi Polski,
- dział X. Społeczeństwo i gospodarka Polski na tle Europy.
- dział XII. Własny region (punkt 4).

Ponadto uczeń zna główne atrakcje turystyczne wybranych miejscowości województwa podkarpackiego:

Arlamów, Baranów Sandomierski, Blizna, Blizne, Bolestraszyce, Bóbrka, Chotyniec, Czarnorzeki, Dubiecko, Haczów, Horyniec, Iwonicz Zdrój, Jarosław, Kalwaria Pałacowska, Kolbuszowa, Komańcza, Krasieczyn, Krosno, Latoszyn, Leżajsk, Łańcut, Muczne, Odrzykoń, Przemyśl, Rudnik nad Sanem, Radruż, Rymanów Zdrój, Rzeszów, Stalowa Wola, Sanok, Smolnik, Solina, Tarnobrzeg, Trzcينica, Turzańsk, Zagórz, Zyndranowa, Żarnowiec.

III.3. Wymagania szczegółowe – etap III

Obowiązują wymagania poprzednich etapów oraz wymagania szczegółowe z podstawy programowej kształcenia ogólnego z geografii dla szkoły podstawowej:

- dział IV. Krajobrazy świata
- dział XIV. Wybrane problemy i regiony geograficzne Azji,
- dział XV. Wybrane problemy i regiony geograficzne Afryki,
- dział XVI. Wybrane problemy i regiony geograficzne Ameryki Północnej i Południowej,
- dział XVII. Wybrane problemy i regiony geograficzne Australii i Oceanii,
- dział XVIII. Geografia obszarów okołobiegunowych.

Ponadto uczeń zna sylwetki najwybitniejszych polskich alpinistów (na podstawie wskazanej literatury).

IV. Literatura

Literatura ogólna, do wszystkich etapów:

1. *Atlasy geograficzne świata i Polski* (znanych wydawców, w tym wydawców podręczników szkolnych).
2. Flis J.: *Słownik szkolny – terminy geograficzne*. Warszawa WSiP (wydanie dowolne).
3. Podręczniki do nauki geografii w szkole podstawowej (dopuszczone do użytku szkolnego przez MEN)
4. *Mały Rocznik Statystyczny Polski 2024*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2024
Dostępny za darmo na stronie:
<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/maly-rocznik-statystyczny-polski-2024,1,26.html>
Obowiązuje: dział 1. Warunki naturalne i ochrona środowiska (strony w roczniku: 17-30 oraz 40-43); dział 21. Przegląd międzynarodowy.
5. *Rocznik Statystyki Międzynarodowej 2023*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2023.
Dostępny za darmo na stronie:
<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyki-miedzynarodowej-2023,10,11.html>
Obowiązuje: część I. Świat. Regiony świata. Ugrupowania państw. Tabl.I.2. Udział i miejsce Polski w świecie. Tabl.I.3 Udział i miejsce Polski w Europie

Literatura do etapu I:

1. Kulas B.: *Pas gór*, www.geografia24.pl, 2021.
Artykuł dostępny za darmo na stronie:
<https://geografia24.pl/pas-gor/> (TYLKO informacje o Tatrach)
2. Zdziebłowski S.: *Giewont – krzyż na tej słynnej górze jest symbolem Tatr. Czy faktycznie „przyciąga” pioruny?*, National Geographic, 2025.
Artykuł dostępny za darmo na stronie:
<https://www.national-geographic.pl/historia/giewont-krzyz-na-tej-slynnej-gorze-jest-symbolem-tatr-czy-faktycznie-przyciaga-pioruny/>

Literatura do etapu II (obowiązuje literatura ogólna, literatura do etapu I oraz wskazane poniższe):

1. Gospodarek M.: *Pod dachem Europy*, Poznaj Świat, nr 12/2017.
Artykuł dostępny za darmo na stronie:
<https://poznaj-swiat.pl/article/2621/pod-dachem-europy>
2. Witkowska M.: *Psy św. Bernarda*, Poznaj Świat, nr 8/2015.
Artykuł dostępny za darmo na stronie:
<https://poznaj-swiat.pl/article/1905/psy-swietego-bernarda>
3. Informacje o obiektach z listy UNESCO (wszystkie obiekty z Polski) oraz o Pomnikach Historii (obiekty TYLKO z województwa podkarpackiego) dostępne na stronach:
 - <https://wuooprzemysl.pl/pomniki-historii.html>
 - <https://zabytek.pl/pl/obiekty?sekcja=swiatowe-dziedzictwo>

Literatura do etapu III (obowiązuje literatura ogólna, literatura do etapów I i II oraz wskazane poniższe):

1. *10 najbardziej niebezpiecznych gór świata*, National Geographic, 2021.
Artykuł dostępny za darmo na stronie:
<https://www.national-geographic.pl/traveler/10-najbardziej-niebezpiecznych-gor-swiate-ranking/>
2. *Znani polscy alpinisci*, www.polska2000.pl, 2023.
Artykuł dostępny za darmo na stronie:
<https://www.polska2000.pl/znani-polscy-alpinisci/>
3. Liczbarski M.: *Nepal: Himalaje na dzień dobry*, National Geographic, 2019.
Artykuł dostępny za darmo na stronie:
<https://www.national-geographic.pl/traveler/kierunki/nepal-himalaje-na-dzien-dobry/>